

การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
Evaluation of the Community Vocational Training Center Project
of Yarang District Learning Encouragement Center Pattani Province

ธนวัฒน์ รัตนเดโช* และโกศล มีคุณ
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Tanawat Rattanadecho* and Kosol Meekun
College of Management, University of Phayao

Received: April 19, 2024

Revised: June 25, 2024

Accepted: June 27, 2024

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1.1) ด้านบริบท 1.2) ด้านปัจจัยนำเข้า 1.3) ด้านกระบวนการ และ 1.4) ด้านผลลัพธ์ ของโครงการ และ 3) ประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของสตัฟเฟิลบีม รูปแบบของสเตค และรูปแบบของไทเลอร์ในลักษณะผสมผสาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้เรียน รวมทั้งหมด 138 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินทักษะ แบบวัดทัศนคติ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กันผลการประเมิน พบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ผลลัพธ์โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 3) โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน บรรลุวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกด้าน ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ควรมีการดำเนินการต่อไป แต่ควรมีการปรับปรุงโครงการ เช่น การสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน และด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ

Abstract

The purposes of this project evaluation were to 1) Assess the project implementation processes in various aspects, including 1.1) context, 1.2) input, 1.3) process, and 1.4) output; 2) Evaluate the project's outcomes; and 3) Assess the achievement of the objectives of the community vocational training center project. The evaluation applied a mixed-methods approach, incorporating the models of Stufflebeam, Stake, and Tyler. The data providers included administrators, teachers, project manager, and students totaling 138 individuals. The evaluation tools consisted of

questionnaires, skill assessments, attitude measurement instrument, and performance measurement tests. The data analysis and statistics included means, standard deviations and two related sample groups for the hypothesis testing. The evaluation results revealed that 1) The implementation process of the community vocational training center project was highly appropriate; 2) The outcomes of the community vocational training center project were highly appropriate; and 3) The community vocational training center project achieved its objectives at the high level, satisfying all the specified evaluation criteria in every aspect. These results suggested that the community vocational training center project should be continued. However, improvements should be made, such as providing sufficient resources for operations and developing suitable training programs that considered the diverse needs of the learners.

Keywords: Project Evaluation, Community Vocational Training, Learning Encouragement Center

บทนำ

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดปัตตานี กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ มีพันธกิจหลักในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในพื้นที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองมีการดำเนินงานในลักษณะการจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้น ได้แก่ โครงการพัฒนาทักษะชีวิต โครงการพัฒนาสังคมและชุมชน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการศูนย์อาชีพชุมชน โดยที่ “โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน” เป็นกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพให้ประชาชนระดับฐานรากในระดับตำบล โดยใช้หลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้น เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดพื้นที่เป็นฐาน ถือเป็นโครงการที่มีความสำคัญตามพันธกิจของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง และสอดคล้องกับเป้าหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมา พบว่า โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเป็นโครงการที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างอาชีพให้กับผู้เรียน ซึ่งยังไม่มีมีการประเมินโครงการทั้งระบบ ทำให้ขาดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการเพื่อตัดสินใจในการพัฒนางานหรือปรับปรุงแก้ไขโครงการ (สกร. อำเภอยะรัง, 2566)

การประเมินโครงการทั้งระบบนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาคุณภาพ ระยะ 4 ปี ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศป้อนกลับ เพื่อใช้ในการตัดสินใจตั้งแต่การวางแผนรูปแบบโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม และตรวจสอบกระบวนการ ตลอดจนผลที่ได้จากโครงการ ในการประเมินจะได้ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงโครงการอันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ และช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไปด้วย เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในครั้งต่อไปควรยกเลิกหรือขยายผลการดำเนินโครงการนั้นต่อไปหรือไม่ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556; พิชิต ฤทธิจรูญ, 2562; สมคิด พรหมจัญ, 2552)

ผู้ประเมินในฐานะที่เป็นบุคลากรสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการดังกล่าว และจากการที่ได้มีโอกาสศึกษารายวิชาการประเมินโครงการทางการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทำให้ผู้ประเมินเห็นความสำคัญจำเป็นในการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง และมีความตั้งใจจะนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในรายวิชาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ด้วยการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรังที่เกิดประสิทธิผลสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมทั้งบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับแนวคิดการประเมินโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง พบว่า งานประเมินโครงการส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน (Evaluation Model) ที่พัฒนาโดยนักทฤษฎีหรือนักการศึกษาหลายท่าน และจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน พบว่า รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หรือ CIPP Model เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมของนักประเมินโดยส่วนใหญ่ ซึ่งมีจุดเน้นการประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการที่ค่อนข้างครอบคลุมประเด็นการประเมิน ประกอบด้วยการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนรูปแบบของสเตค (Stake) มีจุดเน้นการประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการ ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านกระบวนการนั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบในรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม และรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) มีจุดเน้นการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ โดยแต่ละรูปแบบมีจุดเน้นการประเมินที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน เมื่อนำมาใช้ในลักษณะผสมผสานกัน จะทำให้การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในครั้งนี้มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งระบบ โดยในส่วนองค์ประกอบที่สอดคล้องสัมพันธ์กันนั้น ผู้ประเมินผู้ประเมินได้สังเคราะห์องค์ประกอบเข้าด้วยกัน โดยที่เป็นไปตามองค์ประกอบการประเมินของรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้เป็นประโยชน์ แนวทางการประเมินโครงการในลักษณะผสมผสานดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับงานประเมิน ดังเช่น พินโย พรหมเมือง และคณะ (2559); จุฬาลักษณ์ บุปผวาาส (2558) ; Clara M. Kashar (2018) ที่ได้ประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินในลักษณะผสมผสานเช่นเดียวกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้ประเมินจึงสนใจดำเนินการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ร่วมกับรูปแบบของสเตค (Stake) และรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) ในลักษณะผสมผสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโครงการ ผลลัพธ์ของโครงการ รวมทั้งผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด มีประสิทธิผลเพียงใด และเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดโครงการดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมทั้งบรรลุเป้าหมายของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรังด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ในด้านต่าง ๆ ประกอบ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต
2. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง
3. เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการโครงการ มีประโยชน์สำคัญทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศป้อนกลับ เพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ รวมทั้งช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศความก้าวหน้า หรือปัญหาและอุปสรรคของโครงการที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการ (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2562) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน (สมคิด พรหมจ้อย, 2552) การประเมินโครงการจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นสารสนเทศสำคัญในการนำไปใช้เพื่อตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาหรือยุติโครงการ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการดำเนินงาน ซึ่งในปัจจุบันนักประเมินส่วนใหญ่นิยมประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน ดังเช่น รูปแบบของไทเลอร์ รูปแบบของครอนบาค รูปแบบของสเตค รูปแบบของสคริฟเวน รูปแบบของโพรวิส และรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม เป็นต้น (ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ, ม.ป.ป; สมคิด พรหมจ้อย, 2552)

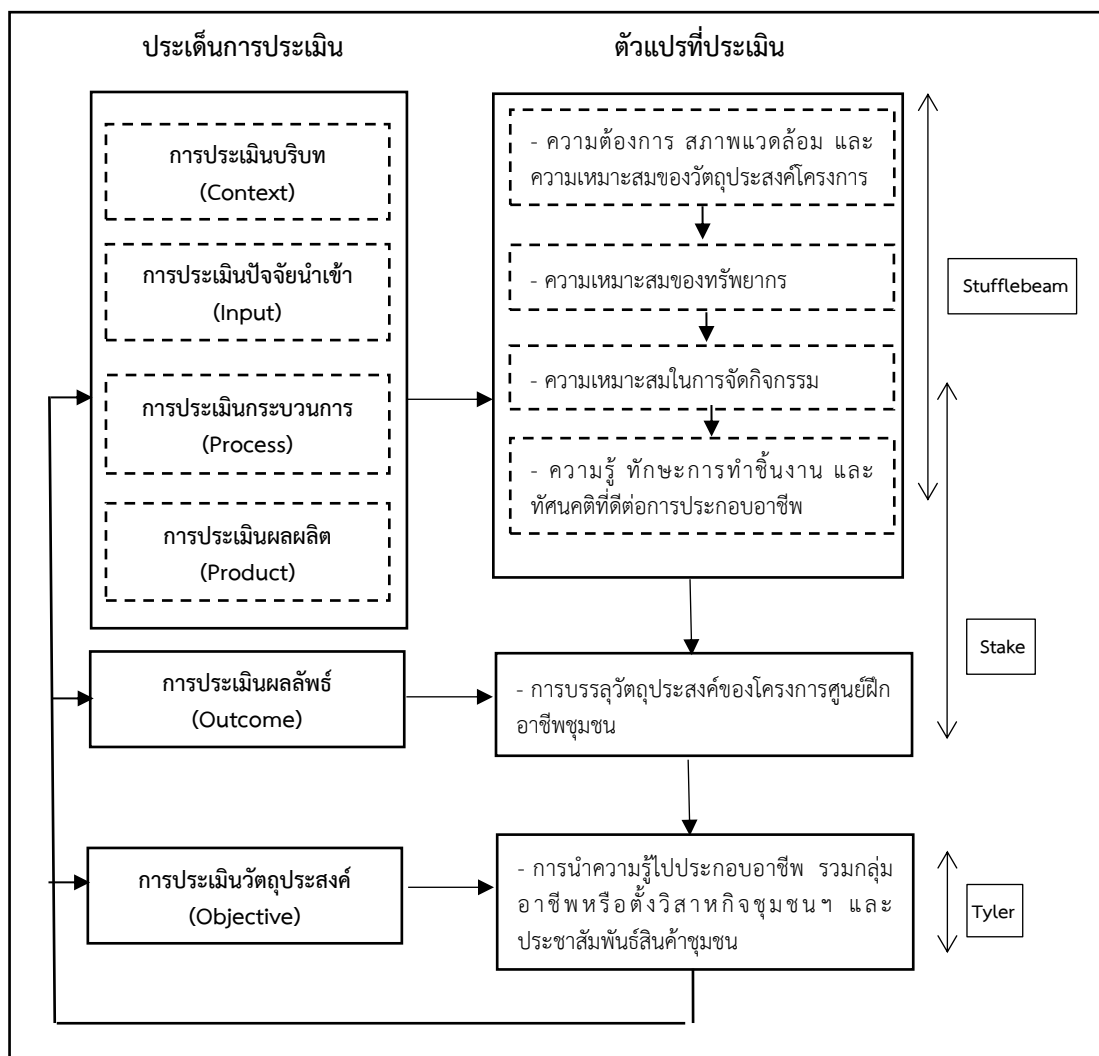
จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับแนวคิดรูปแบบการประเมินโครงการ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม จะมีการประเมินทั้งก่อนดำเนินการไปจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยดำเนินการประเมินบริบท และปัจจัยนำเข้าก่อนเริ่มโครงการ ประเมินกระบวนการ ระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินผลผลิต เมื่อสิ้นสุดโครงการ (พิสนุ พองศรี, 2553) เช่นเดียวกับรูปแบบการประเมินของสเตค ที่เน้นการประเมินเมื่อก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังดำเนินโครงการ (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2562) แต่รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ นั้นเป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินผลสรุปรวมหลังดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2562) ผู้ประเมินสามารถสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบการประเมินโครงการ

ระยะเวลา	รูปแบบการประเมินโครงการ		
	สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)	สเตค (Stake)	ไทเลอร์ (Tyler)
ก่อนดำเนินโครงการ	1. บริบท	-	-
	2. ปัจจัยนำเข้า	1. ปัจจัยเบื้องต้น	-
ระหว่างดำเนินโครงการ	3. กระบวนการ	2. กระบวนการ	-
	4. ผลผลิต	-	-
หลังดำเนินโครงการ	-	-	1. ผลการบรรลุวัตถุประสงค์
	-	-	-
	-	3. ผลลัพธ์	-

จากตารางที่ 1 ผู้ประเมินได้สังเคราะห์รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งมีจุดเน้นการประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการ ที่ค่อนข้างครอบคลุมประเด็นการประเมิน ประกอบด้วยการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนรูปแบบของสเตค (Stake) มีจุดเน้นการประเมินด้านผลลัพธ์ ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านกระบวนการนั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบในรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผู้ประเมินจึงได้สังเคราะห์องค์ประกอบเข้าด้วยกัน และผสมกับรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งมีจุดเน้นการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ โดยแต่ละรูปแบบมีจุดเน้นการประเมินที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน เมื่อนำมาใช้ในลักษณะผสมผสานจะทำให้การประเมินโครงการในครั้งนี้ครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งระบบสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินและกำหนดกรอบแนวคิดการประเมินโครงการ ได้ดังนี้ 1) การประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย 1.1) ด้านบริบท 1.2) ด้านปัจจัยนำเข้า 1.3) ด้านกระบวนการ

และ 1.4) ด้านผลผลิต 2) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ และ 3 การประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพะเยา จังหวัดปัตตานีในครั้งนี้ เป็นการประเมินโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ร่วมกับรูปแบบของสเตค และรูปแบบของไทเลอร์ ในลักษณะผสมผสาน ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพพระยะสั้นในโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน จำนวน 60 คน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้รับผิดชอบโครงการ ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพะเยา จำนวน 78 คน รวมทั้งหมด 138 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1) แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน จำนวน 3 ฉบับ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) 6 ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยให้

น้ำหนักคะแนน “6” ถึง “1” ตามลำดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.83 มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.69-0.90

2.2) แบบประเมินทักษะการทำงานสำหรับผู้เรียน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) 6 ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยให้น้ำหนักคะแนน “6” ถึง “1” ตามลำดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.45 และมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.60

2.3) แบบวัดทัศนคติสำหรับผู้เรียน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) 6 ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยให้น้ำหนักคะแนน “6” ถึง “1” ตามลำดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39-0.56 และมีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.79

2.4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 (ผู้ประเมินใช้แบบทดสอบที่เก็บจากผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ซึ่งไม่ได้สร้างแบบทดสอบฉบับใหม่)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากมีความพร้อมด้านเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

3.1) ผู้ประเมินขออนุเคราะห์หนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรังที่เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการครั้งนี้

3.2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ที่ออกโดยวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมด้วยเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลดำเนินการตอบคำถาม

3.3) ผู้ประเมินรวบรวมเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ให้ผู้ให้ข้อมูลตอบ และตรวจสอบจำนวนความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือทุกฉบับ

3.4) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์ทำการตรวจให้คะแนนจัดทำรหัสส่งข้อมูลและการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยในการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง สามารถรูปแบบแผนการประเมินโครงการ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบแผนการประเมินโครงการ

ประเด็นการประเมิน	ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์	เกณฑ์การประเมิน
1. การประเมินกระบวนการดำเนินงาน - ด้านบริบท (Context)	- ความต้องการ - สภาพแวดล้อมด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม นโยบาย ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ - ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ	- ผู้บริหาร - ผู้รับผิดชอบโครงการ	แบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป ถือว่า ผ่านเกณฑ์
- ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	- ความเหมาะสมของทรัพยากร ได้แก่ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมืองบประมาณ และวิธีปฏิบัติงาน	- ผู้บริหาร - ผู้รับผิดชอบโครงการ			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น การประเมิน	ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การ วิเคราะห์	เกณฑ์การ ประเมิน
- ด้านกระบวนการ (Process)	- ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรม	- ผู้รับผิดชอบโครงการ - ครู			
- ด้านผลผลิต (Product)	- ผู้เรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ - ผู้เรียนที่มีทักษะการทำงาน - ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ	- ผู้เรียน	- แบบทดสอบสำหรับผู้เรียน - แบบประเมินทักษะการทำงาน ชิ้นงานสำหรับผู้เรียน - แบบวัดทัศนคติสำหรับผู้เรียน	- t-test - ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	- พบนัยสำคัญ .05 ของสถิติ t - คะแนนทักษะเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ - คะแนนเจตคติเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป ถือว่า ผ่านเกณฑ์
2. การประเมินผลลัพธ์ (Outcome)	- ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ - ผู้เรียนสามารถรวมกลุ่มอาชีพหรือจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหรือยกระดับพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า - สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชนในช่องทางออนไลน์	- ผู้รับผิดชอบโครงการ - ครู	แบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป ถือว่า ผ่านเกณฑ์
3. การประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ (Objective)	- ผู้เรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ - ผู้เรียนที่มีทักษะการทำงาน - ผู้เรียนเห็นช่องทางในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม	- ผู้บริหาร - ผู้รับผิดชอบโครงการ			

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอยะรังในครั้งนี้ ผู้ประเมินนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) การคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การคำนวณค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง ($\bar{d}$) และการคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง (S_d) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน โดยใช้ Paired Samples t-test ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเห็นแต่ละด้าน ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยมาก
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างน้อย
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก
- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 5.50 – 6.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์และประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปผลโดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การประเมินโครงการดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

ด้านบริบท (Context) ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มีตัวแปรที่ประเมิน คือ ความต้องการของบุคคล และหน่วยงาน สภาพแวดล้อมด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม นโยบาย ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป)

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีตัวแปรที่ประเมิน คือ ความเหมาะสมของทรัพยากร ได้แก่ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ งบประมาณ และวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป)

ด้านกระบวนการ (Process) มีตัวแปรที่ประเมิน คือ ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 77 คน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 12 คน และครู จำนวน 65 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป)

ด้านผลผลิต (Product) มีตัวแปรที่ประเมิน 3 ตัวแปร คือ 1) ผู้เรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ 2) ผู้เรียนที่มีทักษะการทำงาน และ 3) ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน จำนวน 60 คน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Knowledge) ของผู้เรียนจากแบบทดสอบชนิดตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน ที่วัดก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การวิเคราะห์ใช้สถิติ Paired-Sample t-Test พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (พบนัยสำคัญ .05 ของสถิติ t) 2) ทักษะการทำงาน (Skill) ของผู้เรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนทักษะการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่

กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป) และ 3) ทักษะ (Attitude) ของผู้เรียนหลังจากเข้าร่วมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป)

2. ผลการวิเคราะห์และประเมินผลลัพธ์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน (Outcome) มีตัวแปรที่ประเมิน 3 ตัวแปร คือ ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถรวมกลุ่มอาชีพหรือจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหรือยกระดับพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชนในช่องทางออนไลน์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 77 คน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 12 คน และครู จำนวน 65 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ด้านผลลัพธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป)

3. ผลการวิเคราะห์และประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน (Objective) มีตัวแปรที่ประเมิน 3 ตัวแปร คือ 1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ 2) ผู้เรียนพัฒนาหรือยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม และ 3) ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเทียบกับเกณฑ์ พบว่า โครงการบรรลุวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ (คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง

ประเด็นที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล	n	ค่าสถิติ				เกณฑ์	ผลการประเมิน
			$\bar{d}$	Sd	M	SD		
1. กระบวนการดำเนินงาน - ด้านบริบท	ผู้บริหาร	1	-	-	5.00	-	$M \geq 4.50$	ผ่าน
	ผู้รับผิดชอบโครงการ	12	-	-	5.18	0.58	$M \geq 4.50$	
- ด้านปัจจัยนำเข้า	ผู้บริหาร	1	-	-	4.57	-	$M \geq 4.50$	ผ่าน
	ผู้รับผิดชอบโครงการ	12	-	-	4.85	0.55	$M \geq 4.50$	
- ด้านกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ	12	-	-	5.08	0.39	$M \geq 4.50$	ผ่าน
	ครู	65	-	-	4.87	0.36	$M \geq 4.50$	
- ด้านผลผลิต							* พบ	ผ่าน
1) ความรู้	ผู้เรียน	60	10.45	2.24	-	-	นัยสำคัญ .05 ของสถิติ t	
2) ทักษะ	ผู้เรียน	60	-	-	4.79	0.21	$M \geq 4.50$	
3) ทักษะ	ผู้เรียน	60	-	-	4.75	0.21	$M \geq 4.50$	
2. ด้านผลลัพธ์	ผู้รับผิดชอบโครงการ	12	-	-	4.77	0.48	$M \geq 4.50$	ผ่าน
	ครู	65	-	-	4.72	0.28	$M \geq 4.50$	
3. การบรรลุวัตถุประสงค์	ผู้บริหาร	1	-	-	4.57	-	$M \geq 4.50$	ผ่าน
	ผู้รับผิดชอบโครงการ	12	-	-	4.94	0.54	$M \geq 4.50$	

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนตามวัตถุประสงค์ของการประเมินนั้น ผู้ประเมินสามารถนำข้อค้นพบจากการประเมิน มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต” ซึ่งผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในชุมชน แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นกระบวนการจัดทำโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนที่มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของชุมชนและผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งโครงการที่จัดทำมีความสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและชุมชนตามไปด้วย ในส่วนการจัดโครงการขณะที่ก่อนเริ่มดำเนินการสถานศึกษามีการประชุมวางแผนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ระหว่างผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบฝ่ายงานอาชีพ และครู เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนตามบริบทของพื้นที่ตำบล รวมทั้งในการเลือกสถานที่ฝึกอบรมที่ตั้งอยู่พื้นที่ชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สอดคล้องกับสภาพบริบทและสามารถใช้วัตถุดิบฝึกที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม ในการจัดกิจกรรมของวิทยากรมีการกำหนดให้ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการทุกคนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน สะท้อนให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิทยากรได้ให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ทำงาน ประกอบกับการใช้สื่อประกอบการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง วิทยากรมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพจริง รวมทั้งผู้รับผิดชอบโครงการ ครูของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง สามารถดำเนินงานทุกขั้นตอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามแผนที่กำหนด ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ เกิดทักษะปฏิบัติ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามไปด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านผลผลิต มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการประกอบอาชีพที่มีประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ ฝึกฝน และลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ หลายครั้ง และผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันทำให้ระยะเวลาที่ได้ฝึกอบรมอาจไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านปัจจัยนำเข้า มีคะแนนเฉลี่ยน้อยรองลงมานั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดนั้น ยังไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะงบในการจัดหาหรือจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม ซึ่งในปัจจุบันราคาสินค้าที่ใช้ในการฝึกอบรมปรับสูงขึ้นตามสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนตามไปด้วย ผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับประการณ์ ค่าโอกาส (2562) ที่ได้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน หลักสูตรการนวดไทยเพื่อสุขภาพ 150 ชั่วโมง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคลองสะแก จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลเพื่อดำเนินโครงการเพียงพอ เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับ มาโนช ฐาภิจิตร (2562) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับนักศึกษาพิการ (กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยประยุกต์ใช้ CIPP Model พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ซึ่งด้านกระบวนการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ด้านบริบท และ ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการตามลำดับ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อ 2 “เพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอยะรัง” พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่จบหลักสูตรไปสามารถนำความรู้จากการเข้าอบรมไปใช้ในการพัฒนาอาชีพได้ มีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนได้นำประสบการณ์จากการเข้าอบรมไปถ่ายทอดให้กับครอบครัว หรือชุมชน ผู้เรียนได้นำความรู้จากการเข้าอบรมไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดมากขึ้น และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของตนเอง/ชุมชนได้ ตามลำดับ และในข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปพัฒนาหรือจัดตั้งกลุ่มตั้งวิสาหกิจชุมชนนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนั้นส่วนใหญ่จะนำความรู้ไปพัฒนาหรือต่อยอดอาชีพเดิม รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาทักษะของตนเองและครอบครัวได้ แต่ในการต่อยอดจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานท้องถิ่นอำเภอ ในเรื่องกระบวนการขอจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนด้วย รวมทั้งต้องอาศัยการสนับสนุนทรัพยากรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น วัสดุอุปกรณ์ สถานที่จัดตั้งกลุ่ม บรรจุภัณฑ์และช่องทางการตลาด เป็นต้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน ผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับ ดนุพงษ์ บุณยะพิมพ์ (2561) ที่ประเมินการประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหาดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 100 มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผู้เข้ารับการอบรมมีการวางแผนว่าจะนำเอาความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ นำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม และสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน 1 อำเภอ 1 อาชีพ หลักสูตรทอผ้า ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ของปราธิมา อาษาธง (2565) พบว่า ผู้เรียนที่เข้ารับการอบรมมีความรู้การทอผ้าเพิ่มขึ้น มีทักษะการทอผ้าที่ถูกต้อง สามารถประกอบอาชีพทอผ้าและมีรายได้จากอาชีพทอผ้า คิดเป็นร้อยละ 43.42 และมีรายได้จากอาชีพทอผ้าต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 60.61 และมีรายได้ระหว่าง 5,001-7,500 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 39.39

3. จากวัตถุประสงค์ข้อ 3 “เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอยะรัง” พบว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับผลการประเมินผลผลิตของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะการทำงาน และทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพของผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง มีการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดโครงการ มีการวิเคราะห์สภาพความต้องการของผู้เรียนก่อนนำมากำหนดรูปแบบกิจกรรมฝึกอบรม จากนั้นผู้รับผิดชอบโครงการได้นำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการจัดทำหลักสูตรอาชีพและกำหนดวัตถุประสงค์โครงการให้สอดคล้องกัน รวมทั้งได้รับการพิจารณาอนุมัติจากผู้บริหารสถานศึกษาก่อนดำเนินโครงการ เป็นการตรวจทานและตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของการจัดโครงการ ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนมีความชัดเจน สอดคล้องกับกระบวนการจัดโครงการ นอกจากนี้ระหว่างดำเนินการจัดโครงการฝ่ายงานอาชีพของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง ยังมีการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การจัดโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ จนทำให้ให้ผู้เรียนที่จบหลักสูตรตามโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ ขยายอาชีพ และหรือต่อยอดอาชีพได้อย่างเหมาะสม ผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับฉันทลักษณ์ ศรีผา (2559) ที่ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ปีงบประมาณ 2558 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของไทเลอร์ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วสามารถประกอบอาชีพจากการอบรมได้ คิดเป็นร้อยละ 94.01 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80) บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่ได้ประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

2564 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของไทเลอร์ พบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำหรือนำไป ประกอบอาชีพในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 100 บรรลุเป้าหมายเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ควรหาแนวทางในการสนับสนุนทรัพยากร เช่น วัสดุฝึกอบรม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้สอยให้เพียงพอ ต่อ การดำเนินงาน เพื่อให้การจัดโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนมีประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อประชาชน กลุ่มเป้าหมาย

2. ควรมีการกำหนดนโยบายและหาแนวทางในการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการต่อยอดการ ประกอบอาชีพแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถรวมกลุ่มอาชีพหรือจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ หรือวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (SME) โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมาให้ความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดอาชีพและผลิตภัณฑ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม และออกแบบหลักสูตรให้มีระยะเวลาเรียนรู้ที่เพียงพอ เพื่อให้ ผู้เรียนที่คนได้ฝึกปฏิบัติและลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะในการประกอบอาชีพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินโครงการอื่น ๆ ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง หรือสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัด กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ที่เป็นโครงการสำคัญและมีผลกระทบในวงกว้าง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินให้ เหมาะสมกับโครงการ หรือประยุกต์ใช้ในลักษณะผสมผสานได้เช่นกัน

2. ควรมีการวิจัยประเมินโครงการเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพ ชุมชน เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะคิด และการทำงานเป็นทีม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2567. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเรียนรู้

จุฬาลักษณ์ บุปผาวาส. (2558). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนเทศบาลหนองหญ้าแม่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษา, 12(58), 137-146.

ฉันทลักษณ์ ศรีผา. (2559). การประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ปีงบประมาณ 2558. (รายงานการ วิจัย). อุบลราชธานี: สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดนุพงษ์ บุรณะพิมพ์. (2561). การประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประภาภรณ์ คำโสภาส. (2562). เรื่อง การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน หลักสูตรการนวดไทยเพื่อสุขภาพ 150 ชั่วโมง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอต๋อยสะเก็ด.

ปราริณา อาษาธง. (2565). การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน 1 อำเภอ 1 อาชีพ หลักสูตรทอผ้า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชียงพุด, 7(10), 210-227.

- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2562). การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- พินโย พรหมเมือง, ปราณี คิมยะราช, วิจิต นาชัยสินธุ์, สะอาด ภูนาสรณ์, สถาพร วันนุกูล, ทองคำ เกษจันทร์, สุรศักดิ์ พุทธา และชญาพร วรามิตร. (2559). ผลการประเมินโครงการปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชด้วยการผสมผสานรูปแบบการประเมินของไทยเลอร์และสแต็ก. (รายงานการวิจัย). ภาพสันธุ์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิสนุ พองศรี. (2553). การประเมินโครงการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- มานิชฐ์ ลาภจิตร. (2562). การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับนักศึกษาฝึกการสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังน้ำเขียว.
- เยาวดี รามชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ. (มปป.). รูปแบบการประเมินโครงการ. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.home.kku.ac.th/sompopu/spweb/evaluation/evaluation-model.pdf>.
- สกร. อำเภอยะรัง. (2566). รายงานการประเมินตนเอง สกร.อำเภอยะรัง (Self-Assessment Report) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ปัตตานี: สกร. อำเภอยะรัง.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รายงานการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

References

- Clara M. Kashar. (2018). *Evaluation of a Climate Change Training Program for Local Government Employees*. D.Ed. Applied Dissertation, Nova Southeastern University, Florida.

คณะผู้เขียน

ธนวัฒน์ รัตนเดโช

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
55 อาคารเวฟเพลส ชั้น 8 ถนนวิทย์ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
e-mail: tanawat25852@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ

อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
55 อาคารเวฟเพลส ชั้น 8 ถนนวิทย์ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
e-mail: cmbkk.pr@up.ac.th

